

in de laatste
enten aan de
geland, waar-
aan en waar-
een bond
gevoerd, be-
bestudeeren
lijken wandel,
arbeid in het
van Zondage-

d doen, wan-
et en ziel heb-
en en welke
sichten van
zendelingen,
aarna ook in
te Edinburgh
aan den bloei
e zeer bevoor-
reengekomen,
den gehouden
emen om zich
en, te sterken
pelijke opwek-
komst werd

lige zondelin-
leden, waar-
getekend
om, zoo God
en te worden."
iger, wanneer
weinig jaren
student zich
reidde.

haren Koning
opdracht heeft
kondigen aan
ngrijke kome",
danken, van-
Zijnen wij-
e ene kraach-
jonge mannen
iden, en ook
Heere als op-

iselen Gouden
Nemen gelden
zullen worden

ptember. —
rspeken. —

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1887 (Staatsblad N°. 134).

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseeren aan de REDACTIE. Abonneementen en Advertentieën aan den Uitgever J. A. WORMSEB; Bureau N. Z. Voorburgwal 41, te Amsterdam.
Inzendingen die later dan Dinsdag 's namiddags te 12 uren worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen

Zondag 1 September 1895. N°. 923.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden / 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent.
Abonneementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau te Amsterdam.
Advertentieën: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elken regel meer 15 Cent.
Aanvragen en vermelding van leedogaven en Verslagen van Vereenigingen 10 Ct. p. regel.

Van de gemeene Gratie.

I.

Toen de lankmoedigheid Gods eenmaal verwachtte, in de dagen van Noach. 1 Petr. 3: 20a.

De eerste roepstem, die de Heraut, bij zijn verschijnen in 1878, door het land deed weerklinken, betuigde aan ons volk opnieuw de Calvinistische belijdenis onzer vaderen: dat de genade particulier is. Van dat punt uit is toen de strijd voor de eereherstelling der Gereformeerde waarheid aangebonden, en met dank aan Hem, wien alleen de eere zij, mag thans, na drie lustra, beweerd, dat die strijd doel trof. Dat hoofdbolwerk onzer verdediging, toen nog zoo bedreigd, ligt thans weer veilig. Een doel vooral daardoor bereikt, dat we van meet af het middelpunt onzer Gereformeerde belijdenis, t. w. het particulier karakter der genade, zijn verischten achtergrond deden vinden, eerst vlak er achter, in de Verbondsleer, en daarachter weer in de Gemeene gratie.

Ge hebt met den enkelen mensch te doen, met den te zaligen persoon, met den eenling die ter heerlijkheid ingaat; en bij dien eenling, als kind van God, kunt ge de gouden schalen des heils niet om de ziel slaan, tenzij die gouden keten tot hem neerdaalt uit persoonlijke, vrijmachtige Verkiezing. Daarom blijft de soevereine vrijmacht Gods die verkiesst dien Hij wil, en verwerpt dengene wiens Hij zich niet ontfemt, het hart der kerk, het cor ecclesiae, dat de Gereformeerde kerken tot aan de wederkomst des Heeren zullen vasthouden, op straffe van zelfs vóór het Maranatha van deze aarde te verdwijnen. Dit is en blijft deswege het middelpunt onzer belijdenis, de betuiging, die we op gezag van Gods Woord, bezegeld door persoonlijke ervaring, voor aller oren uitroepen, dat de genade particulier is.

Maar datzelfde kind van God is nog iets anders dan een eenling en een persoon op zichzelf. Hij is ook opgenomen in een gemeenschap, lid van een lichaam, deelgenoot in een kring, besloten in een organisme, en die waarheid is het, die de leer der Verbonden op den voorgrond stelt en weer tot haar recht doet komen. Zonder de leer van het Verbond is de leer der Verkiezing verminkt, en het harde, bange gemis aan geloofsverzekering is de gerechte straf, die deze verminking van de waarheid Gods achtervolgt. De Verkiezing alleen, afgescheiden van de belijdenis des Verbonds, poogt den Heiligen Geest te grijpen, zonder den Zoon te eeren, en de derde Persoon in het Drieëinig Wezen laat die eereschending van den tweeden Persoon niet toe. De Christus zelf betuigde: de Heilige Geest zal het uit het wijne nemen en het u verkondigen", en zoo ge u vermeest deze Goddelijke ordinantie te verkeeren, kunt ge den pijnlijken ernst niet ontgaan, waarmee die onwrikbare ordinantie zich in uw zielsbeuoudheid wreekt. Daarom komt de vrijmachtige persoonlijke Verkiezing, in de Heilige Schrift nooit anders voor dan met den achtergrond der Verbondsleer. De enkele, de eenling moet zich ingeschakeld weten in de gemeenschap der heiligen. Persoonlijk zijn we verkoren, maar ook saam ranken in den éénen Wijstok, leden van hetzelfde Lichaam. En daarom wordt de belijdenis van de particuliere, de persoonlijke genade onwaar en

onschriftuurlijk, tenzij ze tot achtergrond hebbe de leer der Verbonden.

Doch ook hierbij blijft het niet.

Ook het Verbond Gods in den Middelaar heeft op zijn beurt weer een achtergrond in het werk der oorspronkelijke Schepping, in het bestaan der wereld, en in het leven van ons menscheijk geslacht. De kinderen Gods als eenlingen behooren tot de gemeenschap der heiligen, maar ook die gemeenschap der heiligen bestaat uit kinderen der menschen, die uit een vrouw, door den wil des mans, geboren, en hierdoor ingeweven en ingeschakeld zijn in heel dat leven der menschen, dat in het Paradijs zijn oorsprong nam, en ook na den afval van God, in misvormde gestalten, wordt voortgezet. Noch uw verkiezing noch uw aanhoorigheid tot de gemeenschap der heiligen, vernietigt in u den mensch, of heft het leven in huisgezind, vaderland en wereld voor u op. Er zijn dus niet twee, maar drie stukken, waarmee ge hier rekenen zult. Ten eerste uw persoonlijke leven, ten tweede uw ingelijfd zijn in het Lichaam van Christus, en ten derde uw bestaan als mensch, d. i. uw opkomen door menscheijke geboorte, uw lid zijn van het menscheijk geslacht. Drie stukken, die onze Heidelbergse Catechismus, als uitstraling van Gods Drieëinig Wezen aldus onderscheidt: Ten eerste: Van God den Heiligen Geest, en onze Heiligmaking. Dat is het streng persoonlijke in de toebereiding van Gods kind. Eerst in die heiligmaking wordt hem zijn persoonlijke verkiezing tot zekerheid. Ten tweede: Van God den Zoon, en onze Verlossing. Dat is de belijdenis van het Genadeverbond, van het Hoofd des Lichaams, van het éne bloed, waarin alle verzoening is. Maar ook ten derde: Van God den Vader, en onze Schepping. Dat is onze oorsprong uit het Paradijs, ons opgekomen zijn uit het natuurlijke leven, ons ingeschakeld zijn als menschen in het leven van ons menscheijk geslacht.

Natuurlijk neemt de Catechismus de orde, de opeenvolging hier omgekeerd, omdat het met onze Schepping begon; en alzoo tevens naar de heilige orde in het Goddelijk Wezen: Eerst de Vader, uit dien Vader de Zoon eeuwigeijk gegeneerd, en van Vader en Zoon de Heilige Geest van eeuwigheid uitgaande. En zoo werd het dan, eerst van onze schepping, daarna van onze verlossing, en ten slotte eerst van onze heiligmaking. Maar voor het besef van Gods kind, dat in zich zelven inkeert, en nadenkt over het verloop van zijn zieleven, en deswege afreken van het punt, waarop hij nu staat, is de gang dien de bevinding en herinnering neemt, juist omgekeerd. Hij bekent God den Heiligen Geest, die hem van zijn persoonlijke verkiezing verzekert, en alzoo bekennen doet dat de genade particulier is. Die geloofsverzekering echter vindt hij niet dan in den Christus, zich nu wetende een lid van het Lichaam, in de gemeenschap der heiligen, en alzoo gaat de heerlijkheid van het Verbond voor hem op. Maar ook daarbij blijft hij niet staan. Over dat verbond niet hij achterwaarts op zijn oorsprong, op zijn geboorte, op zijn afkomst, op de wereld terug, waarin hij als mensch onder de menschen omwandelt, en zoo komt hij tot die derde belijdenis, niet alleen dat de genade particulier is, en dat die particuliere genade in de banden des Verbonds ligt ingewikkeld, maar ook dat zijn God tot voor zijn schepping en tot achter zijn schepping is, en dat hij kunstiglijk en wonderlijk door de eigen hand van zijn God in zijns moeders

ingewand is geborduurd. Dat is God den Vader belijden; en met voller toon dan ooit, weerklankt nu het roemende geloof van zijn lippen: Ik ben verlore, ik ben in Christus, en daarom zal ik, nu eerst diep en vol, in God den Vader, den Almachtige, Schepper des hemels en der aarde, Schepper ook van mijn wezen, naar lichaam en naar ziel.

Doch hier juist schort iets.

Tusschen de Scheppingsheerlijkheid in het Paradijs, en zijn eigen geboorte, ligt de afval, en zoo rust op die wereld, en op dat menscheijk leven in die wereld, en op zijn eigen aanhoorigheid tot die van God vervreemde wereld, een schaduw als des doods. De lijn der genade schijnt afgebroken. Die genade is particulier in zijn persoonlijke Verkiezing; die genade is organisch werkend in het Verbond; maar die genade stuit in het derde stuk op het verbroken en gescheiden Scheppingswerk. De lijn schijnt niet door te loopen. En daarom nu moet zich, niet alleen achter de particuliere genade de Verbondsleer, maar ook achter die Verbondsleer nog weer ter derde instantie de algemeene genade komen uitbreiden. Drie uitstralingen alzoo van de genade Gods, een genade die u persoonlijk geldt, een genade die u met al Gods heiligen in het Verbond gemeen is, maar ook in de derde plaats een genade Gods die u, als mensch, gemeen is met alle menschen. Eerst zoo blijft er niets of het geeft Gode eere. Uw persoonlijke zaligheid louter vrucht van vrijmachtige genade. Uw bloeien als rank, met de heilige ranken, op den Wijstok, door niets dan vrijmachtige genade u toegekomen. Maar nu ook uw opkomen in dat heil als mensch, krachtens uw afkomst, door uw geboorte en heel uw menscheijk leven, een gave, een gite, een uitwerking van diezelfde genade van Gods. Niet bij uw geloofsverzekering, niet bij de doorbreking van uw geloof, zelfs niet bij de inschepping van het geloofsvermogen in uw ziel staan blijven, maar ook achter bekeering en wedergeboorte tot in uw natuurlijke geboorte teruggaan, om ja, eigen zonde en de schuld, de doodschuld van uw geslacht te bewenen, maar toch, om ook in diezelfde geboorte groot te maken de genade uws Gods. Drie keursteenen van genade alzoo. De éne geheel persoonlijk, de witte keursteen, waarop een naam gegraveerd staat, die alleen Gode en uzelf bekend is. Dat is de gansch particuliere genade. De tweede een keursteen van Verbondsleer, een zalig goed u gemeen met al Gods kinderen. En de derde een keursteen van algemeene menscheijke genade, u omdat gij kind des menschen zijt toegekomen, en u, niet alleen met al Gods kinderen, maar met alle kinderen der menschen gemeen.

Van dit derde stuk zal deze nieuwe artikelreeks handelen, om alzoo de beide vroegere reeksen over de Particuliere genade, en de leer der Verbonden, aan te vullen. Eerst als én de Particuliere, én de Verbonds, én de Algemeene genade, in wezen, strekking en samenhang doorzien zijn, vindt uw naar eenheid zoekend denken rust. Dat we desniettemin de uitdrukking: algemeene genade meden, en "gemeene gratie", d. i. "gratia communis", boven deze reeks als titel schreven, is ter afsnijding van misverstand. Zoo licht toch kon het vermoeden insluipen, alsof we nu toch weer bedoelden, dat de genade aller was, en alzoo het vaste fundament, dat de genade parti-

culier is, weer poogden los te wrikken. Er wordt van dat "algemeene" genade zoo licht misbruik gemaakt, alsof er zaligmakende genade med bedoeld ware, en dat is toch volstrekt niet het geval. "Zaligmakend" in volstrekten zin is alleen de particuliere, persoonlijke genade, en zelfs aan de Verbondsleer komt deze eere naam niet dan met zeker voorbehoud toe. Doch waar de Verbondsleer althans nog zaligmakend van natuur en strekking is, mag zelfs dit niet eens van de algemeene genade worden uitgesproken. Om dit kras en scherp te doen uitkomen, zij hier aanstonds opgemerkt, dat tot op zekere hoogte ook de dieren in de "algemeene genade" deelen. Zie het maar in Gen. 9: 9 en 10. De algemeene genade is, met verschil van graad, het deel van alle menschen, ook van de verst afgedoolden, in hun conscientie geheel toegeschoornden, en voor eeuwig verlorenen. Ze draagt op zichzelf geen enkele zaligmakende kiem in zich, en is daarom van een geheel andere natuur, dan de particuliere of de Verbondsleer. En daar dit nu, bij het spreken van "algemeene genade" vaak uit het oog wordt verloren, scheen het, ter voorkoming van misverstand en verwarring veiliger, om in den titel de anders wel wat verouderde uitdrukkingwijze te doen herleven, en het communis gratia der eens Latijn sprekende godgeleerden, over te zetten door: Van de gemeene gratie.

Dat dit onderwerp voor de behandeling eigenaardige moeilijkheden oplevert, weet de kenner, en heeft zijn gereede oorzak. Dit onderwerp genoot namelijk oudtijds nimmer de eere eener afzonderlijke behandeling. Onder de verschillende hoofddeelen waarin men de leerstellige Godgeleerdheid placht in te deelen, was er geen met dit opschrift. Men handelde van de Heilige Schriftuur, van God, van de Besluiten, van de Schepping, van de Zonde, van den Christus, van de Verlossing, van de Kerk, van de Sacramenten, van de Overheid en van de Laatste dingen, maar een afzonderlijk hoofddeel dat van de algemeene genade of de gemeene gratie handelde, kwam niet voor. En toen, op Calvijn's voetspoor, vooral de nandacht der Gereformeerde godgeleerden meer bijzonderlijk op dit uiterst belangrijke onderwerp gevestigd werd, hebben ze er de hoofdtrekken wel van uitgewerkt, maar zonder er een afzonderlijk hoofdstuk van te maken. Meest bespreken ze het nog bij de "deugden der Heidenen", de "burgerlijke gerechtigheid", de "natuurlijke Godskennis" enz.; maar zonder ooit al de verschillende stukken, die tot dit onderwerp behooren, in éne ordelijke, samenhangende besprekking saam te vatten. Ook onze Catechismus handelt er niet afzonderlijk van, en dit belette weer, dat in E Voto deze "gemeene gratie" in een eigen groep artikelen kon worden afgedaan. Al is dan ook sinds 1878 telkens en gedurig door ons op deze "gemeene gratie" gewezen, en al namen we met dankzegging en belangstelling kennis van de welgestoefde redevoering over "de Algemeene Genade" ten vorigen jare door Dr. Bavinck uitgegeven, in samenhang behandeld en eenigszins volledig uiteengezet, is dit gewichtig onderwerp dusver nog niet. Ons blijft dus niet anders over, dan ditmaal onze eigen weg te banen, allerminst niet de pretentie, alsof hiermee dit stuk der Dogmatiek voorgoed zou worden afgedaan, maar om, wijl dit onderwerp zoo diep in het leven, en in onze tegenwoordige worstelingen ingrijpt, althans een eerste proeve van behandeling te leveren, die later

tot meer uitgewerkte en afgeronde leerstellige behandeling zal kunnen leiden.

Onder de "deugden Gods" is het zijne "lankmoedigheid" die in deze "gemeene gratie" wel niet wordt uitgeput, maar toch op aangrijpende wijze verheerlijkt wordt. Gods heiligheid en majesteit reageert tegen alle zonde, niet slechts ten deele, maar volstrektelijk, in den meest absoluten zin. Ging nu dit inwerken van Gods heiligheid tegen de zonde op staanden voet, voetstoots, in al zijn verschrinkelijkheid door, zoo zou er geen "gemeene gratie" zijn. Maar nu is de Heere onze God, niet enkel heilig, maar in zijn heiligheid tevens lankmoedig, en het is uit die "lankmoedigheid" waarmee het Goddelijk geduld van den Almachtige de zonde tijdelijk verdraagt, dat "de gemeene gratie" geboren werd.

Calvijn heeft in zijn Institutie II. c. 3 § 3 de diepe gedachte dezer "gemeene gratie" het klaarst uitgesproken, toen hij de vraag beantwoordde, op wat wijs we het feit te verklaren hadden, dat bij Heidenen en ongelooovigen zoo vaak in hooge mate rechtschapenheid en nobele zin uitblonk. De meesten, die zich hierover uitlieten, deden het steeds voorkomen, alsof dit feit bewijs leverde tegen de diepe en volstrekte verdorvenheid, waarin onze menscheijke natuur door de zonde verzonken was. "Ge lastert, zoo riepen ze, onze menscheijke natuur, zoo ge belijdt dat we door de zonde geneigd zijn tot alle kwaad en tot alle goed onmachtig. Die vele uitnemende Heidenen, die Christus niet kennen, en toch ons vaak beschamen, bewijzen het tegendeel. En ook de ongelooovigen, die in ons midden verkeeren, gaan vaak menig kind van God in stille, ernstige plichtsbetrachting voor." En hiertegen nu kwam Calvijn op. Dit zou, ja, zoo zijn, indien zulke mannen uit zichzelf zoodanig waren. Maar juist dit moet tegengesproken, en de verklaring veel eer hierin gezocht, dat er "te midden van het algemeene verderf" zekere gemeene gratie of genade werdt, die de booze natuur wel niet reinigt, maar binnen in den mensch het uitbreken belet"; iets wat hij in de eerste Fransche uitgave reeds aldus uitdrukt: "Nous avons à considérer, qu'en la corruption universelle, dont nous avons parlé, la grace de Dieu a quelque lieu, non pas pour amender la perversité de la nature, mais pour la repriener et restreindre au dedans". De latere Latijnse uitdrukking is korter en krachtiger: gratia, non quae illam purget, sed tantus cohibeat. Iets wat hij aan het slot van § 3 nog scherper herhaalt: "De verdorvenheid onzer natuur toont God door zijn Voorzienigheid zoo in, dat ze niet tot de daad kan uitbreken; maar zonder ze inwendig te zuiveren."

Hier nu ligt de wortel van de leer der "gemeene gratie", en tevens de verklaring, waarom ze een zoo onmisbaar stuk der Gereformeerde belijdenis uitmaakt. Ze is niet opgekomen uit wijsgeerige verzinning, maar uit de belijdenis van het doodelijk karakter der zonde. Aan dat doodelijk karakter der zonde hebben onze Gereformeerde vaderen steeds vastgehouden. "Van nature dood door de zonde en de misdaden" bleef aller getuigenis. Maar schijnbaar klopte dit niet op de werkelijkheid. Er was in die zondige wereld, ook buiten de kerk, zoveel schoons, zoveel eerbiedwaardigs, zoveel dat tot jaloesheid verwoekte. Dit stelde voor de keus, om of al dit goede, tegen beter weten in, te loochenen, en met de Doopers af te dolen; of wel, om den gevallen mensch als niet zoo diep gevallen

De Martelaren.

CCl.

THOMAS BILNEY.

Opmerkelijk is het, dat we onder de martelaren van Groot-Brittange vele mannen en vrouwen van naam, aanzien en geleerdheid vinden. Thomas Bilney, van wien wij nu gaan spreken, behoorde tot de geleerden. Hij leefde in de eerste helft der zestiende eeuw. Nog jong zijnde, kwam hij aan de Hoogeschool te Cambridge, om zich daar te wijden aan de studie van het burgerlijk en canoniek recht. Toen hij met het Evangelie Gods bekend werd, liet hij de rechten varen en legde zich toe op het onderzoek van den waren godsdienst. Groot was de ijver, waarmee hij naar de waarheid Gods zocht. En toen hij haar gevonden had, behield hij haar niet voor zichzelf, maar trachtte ook anderen daarvoor te winnen. God zegende dat pogen, waardoor verscheidene studenten werden geleid tot de kennis des Evangelies. Van dezen zijn de meest bekende Thomas Arthur en Hugues Satimer, die onder de regering van Maria de Bloedige den marteldood gestorven zijn. Nadat Bilney de Universiteit verlaten had, trok hij door Englands steden en vlekken, overal anderen leerende de waarheid, die in Christus Jezus is. Zijn

medgezel op deze reizen was Arthur, die gelijk met hem de Academie verlaten had.

Deze priesters ontvingen in hunne Evangelieverkondiging getuigenis van den Heiligen Geest, en niet weinige menschen luisterden naar hen. Dit maakte de vijanden, vooral de geestelijkheid, wakker. Vooral Thomas Wolsey, de beroemde kardinaal en staatsman, die ook aartsbisschop van York was, werd zeer ongerust over den voortgang der Reformatie. Wel gevoelde deze, dat de Roomsche kerk eene hervorming noodig had. Hij meende echter, dat zij slechts eene hervorming der zeden moest zijn. Wat de leer betrof, geene verandering was zijns inziens daarin noodig. Of zijn ijdelheid, die hem naar het pauschap deed streven, dan of zijn geldzucht hem vijandig maakte tegen de Reformatie in leer en leven, die toen van Gods Woord unging, zullen wij nu niet onderzoeken. Genoeg, elke Evangelieverkondiging werd door hem met al de hem ten dienste staande middelen bestreden en zoo mogelijk gefnuikt. Daarom bond hij ook den strijd aan tegen Bilney en Arthur. Deze twee waren echter geen mannen, om zich te laten ontmoedigen door de vrees voor den machtigen kardinaal. Zij zeitten hunne prediking moedig voort en begonnen tegelijk te wijzen op de zonden der geestelijkheid, die zoo groot waren, dat er afzonderlijke staatswetten tegen uitgevaardigd moesten worden. Ten einde het gevaar, dat uit dit stout optreden van Bilney en zijnen vriend dreigde voort te komen, af te weren, riep Wolsey in de maand December van het jaar 1538 eene vergadering saam van geestelijken. Daar beloofde hij alles in het werk te zullen stellen, om de misbruiken der Roomsche kerk af te schaffen. Bilney, en zijne medgezelers Arthur, Jeffrey, Some en Garret werden toen gedwongen te her-

roepen, wat zij hadden gezegd aangaande de eereucht en den hoogmoed des paus.

Dit belette Bilney echter niet, om voortaan des te ijveriger het Evangelie te verkondigen, waarbij, als vanzelf, de dwalingen van het pausdom aan het licht kwamen. Naarmate zich echter deze uitnemende prediker der waarheid troner wreef van zijne heilige roeping, om iedereen, dien hij ontmoette, tot het heil in Christus alleen te roepen, werden de mannen, die zijnen ondergang zochten, te boozzer. Tot dezen behoorden Thomas Morus, de kanselier van Engeland en Richard Nix, de bisschop van Norwich, die niet alleen zijne beide oogen had verloren, maar ook het gezicht miste voor de waarheid der Reformatie.

Morus liet Bilney gevangen nemen en beschuldigde hem van ketterij. Hierdoor kreeg hij geenszins wat hij wenschte, om dat de martelaar tot den vuurdood werd gedoemd. De twee gronden waarop dit doodvonnis berustte, waren: 1. dat hij het had durven wagen te prediken na zijne herroeeping en 2. dat hij de heiligen niet voor middelaars hield. Den nacht voor zijnen dood bracht Bilney, naar men zegt, door in gebeden. Daarop bemerkte, dat de wachters sliepen, stak hij een vinger in de vlam der kaars, om te onderzoeken, of hij de geweldige hitte des vuurs zou kunnen verdragen. Doch toen hij pijn voelde, trok hij den vinger terug. Hierover berispte hij zijn vleesch, zeggende: "Wat mag dit toch zijn! Kunt gij niet verdragen, dat een uwer leden brandt? Hoe zult gij het dan verdragen, als uw geheele lichaam verbrand wordt?" Daarop stak hij weer zijn vinger in de vlam en doorstond de pijn des vuurs. Nadat hij op deze wijze zichzelf had beproefd, in hoeverre hij over het vleesch heerschappij had, greep hij

meer moed, om des anderen daags het martelvuur te dragen. Hij stierf dus voor den naam des Heeren met heldenmoed.

Wreed was het antwoord van Morus, den kanselier, gegeven aan de beulen, die hem kwamen vragen om brieven ter verzekering, dat hun geen kwaad zou overkomen om den dood van dezen man. Hij zeide namelijk: "Verbrand hem eerst en kom dan de brieven vragen."

Het waren echter niet alleen de levenden, die door Rome's kerk werden vervolgd. Ook de dooden werden aan hunne lijken nog gestraft, omdat zij in hun leven hunne zaligheid niet bij menschen, bij heiligen of eigen verdiensten hadden gezocht. Dat gebeurde in 1534 met het lijk van William Tracey. Toen deze man, afkomstig van het vlek Toddington in het graafschap Gloucester, zijn einde voelde nadere, schreef hij een testament, waarin hij beoogde zijn verworpen voor de eeuwigheid te hebben op Christus' verdiensten alleen. Na zijnen dood bracht zijn zoon Richard den uitersten wil zijns vaders bij den aartsbisschop van Canterbury. Dit deed hij, opdat het testament kracht van wijzen zou hebben.

De aartsbisschop nam het geschrift aan en las het. Doch hoe werd zijn toorn gaande, toen hij de heerlijke belijdenis des overledenen vond. Dat kon niet ongestraft blijven. Tracey is een ketter geweest, zei de kerkvoorst en hij beval, dat zijn lijk zou worden opgegraven en verbrand. Deze last werd geheel uitgevoerd. Doch Tracey kon dat niet deren. Zijn ziel juichte reeds voor den troon des Lams, toen zijn lijk door de vlammen verteerd werd.

DE GAAY FORTMAN.

voor te stellen, en zoo te verdolen in de Arminiaanse ketterij. En voor dien tweesprong geplaatst, heeft nu de Gereformeerde belijdenis gewijzigd één der beide wegen in te slaan. Voor het goede en schoone buiten de kerk, onder ongelovigen, in de wereld, mochten we het oog niet sluiten. Dit goede was er, en dat moest erkend. En evenmin mocht ook maar iets afgedongen op de volstrekte verdorvenheid der zondige natuur. Doch hierin lag de oplossing van deze schijnbare tegenstrijdigheid, dat er ook buiten de kerk, onder de Heidenen, midden in de wereld, genade werkte, genade niet eeuwig noch tot zaligheid, maar tijdelijk en tot stuiting van het verderf, dat in de zondige school.

„Met ootmoedigheid bekleed.”

Desgelijks gij jongen, zijt den ouden onderdanig, en zijt allen elkander onderdanig; zijt met de ootmoedigheid bekleed; want God wederstaat den hoovaardigen, maar den nederigen geeft Hij genade.

1 Petrus 5:5.

„Ootmoedigheid” is een kleed der ziel, dat van nature niet in den smaak van zondaren valt. „Zachtmoedigheid” wordt soms nog prijzelijk gevonden, „innemmoedigheid” geldt nog als blijk van staal in het karakter. Maar „ootmoedigheid”, ook wel als „aetmoedigheid” vertolkt, stuit van nature tegen de borst.

Het gewaad der ootmoedigheid aan verdoemde moedigheid maakt den indruk niet enkel van een slavenkleed, maar van een slavenkleed waar schande aan kleef, omdat, wie het draagt, niet zwichtte voor overmacht en zoo in boeien kwam, maar wilzig zijn handen aanbood, om die boeien te dragen.

Toch was het oordeel dat vroeger over de „ootmoedigheid” geveld werd, nog zeer verschillend van wat men thans hoort.

Ook vroeger was men wel niet ootmoedig en had men aan ootmoedigheid geen lust, maar uit eerbied voor het heilige dorst men haar toch niet verpoederen, vond ze in een vrouw vooral schoon, voor kinderen betamelijk, zeer passend bij wie ondergeschikt was, en maakte men alleen een uitzondering voor zichzelf. Een man, een man in de wereld, een man van hooge positie, een man vooral met macht in de hand, kon niet ootmoedig zijn, en hem mocht men dit gemis aan ootmoet niet toerekenen.

Als het op sterven ging, en de doodsstrijd naderde, dan, ja, werd het gewaad der ootmoedigheid over den stervende gespreid; maar in het rijk en volle leven kon zulk een man van karakter met zoo ragfijn en zoo teeder gewaad niet optreden.

En op die wijze was het, dat men ook in onze Christelijke maatschappij, in naam de ootmoedigheid noch leerde, zich nochtans feitelijk aan den eisch der ootmoedigheid onttrok.

Maar in onze eeuw, vooral in de tweede helft onzer negentiende eeuw, is dit veel erger geworden. De ootmoed, de deemoed, wordt nu openlijk en in beginsel aangevallen, en als de honden-deemoed van het Christendom aan spot en verachting prijs gegeven.

Ootmoedigheid, zoo roept men uit, is den mensch, den man van karakter onwaardig. Hierheid, niet ootmoed, moet ons karakter sieren. En het Christendom, dat op deemoed, en altoos weer deemoed, aandringt, verlaagt ons tot kruipende, ons zelve vernederende, slaafachtige wezens.

Op dien grond bestrijdt men dan ook, niet het gemis aan ootmoed in den veerkrachtigen man, maar juist den eisch tot ootmoedigheid, die van Jezus tot ons uitging, en acht dat de menschheid om verder te komen, allereerst breken moet met een Christelijke religie, die gelijk men dan zegt, ons de ruggegraat knakt, opdat we vooral zeer diep zouden buigen.

Just deze bittere bestrijding van den ootmoed, heeft echter dit goede gehad, dat ze weer alle aandacht gevestigd heeft op het veelzeggende feit, dat Jezus metterdaad zoo rusteloos en zoo onoverbiddelijk op den ootmoed heeft aangedrongen, en dat een Christelijke religie die het kleed der ootmoedigheid mist, met de Evangelien, en met heel de Schrift voor oogen, kwalijk Christelijk kan genoemd worden.

En dit nu was verre van overbodig. Ontkend toch kan niet, dat de Christelijke religie, de Christelijke kerk, de Christelijke predikatie, het Christelijke karakter, de Christelijke levenswijze, de Christelijke levenswijze, waardoor ze zich ook kenmerkten, bijna nimmer herkend werden aan den hoofdtrek der ootmoedigheid.

Wel soms een kort vermaan tot deemoed, soms een eeresluit aan de ootmoedigheid uit de verte; maar hart en zin bezielende, vanzelf uitkomende en sterk sprekende „ootmoedigheid”, kan allernimmer gezegd worden dat het Christelijk leven en het Christelijk karakter stierde.

Veel hooge herten, veel hooge borsten, veel hooge tonen en hooge stemmen, vooral zoo er persoonlijk iets haperde, of het welbekende, lieve of van zijn hoogheid gekwetst werd.

Maar ootmoedigheid van zin, van hart, in toon en stem, in blik en gelaat, in houding, in wijze van optreden, zeg zelf zoude ge niet aan de waarheid te kort doen, zoo ge die als het gemeene kleed gingt aanzien, waarin wij zelve, en met ons ouder broeders en zusters omwanden!

Zelfs was die eer hoogmoedige dan ootmoedige stemming derwijs algemeen, dat we over heel die stukken in de Evangelien, die van den ootmoed handelen, vaak met ongeschikte en onverschrokken consensie heenlezen, als dachten we: „Dat toekeeren van uw linkerwang als men u op de rechterwang slaat, nu ja, dat staat er wel zoo, en dat moet van Jezus lippen wel roerend schoon geklonken hebben, maar dat geldt voor ons zoo niet. Dat is niet om na te komen.”

Zoo was niet enkel de ootmoed schaarsch geworden, maar zelfs de prikkel van den eisch tot ootmoed afgeput.

En daarom was het zoo heilzaam, dat de vijand van Christus zich in zijn woede juist op dien ootmoed wierp.

Nu toch heeft hij juist dien prikkel weer aangescherpt, de eere van Jezus weer in voller licht doen treden, en zijn ze weer meerderen onder Gods kinderen, die onder hartelijk zuchten en smeeken, naar het kleed der ootmoedigheid de zoekende hand uitsteken.

Niet dat ze het alreeds gegrepen hebben, maar of ze het grijpen mochten.

Zijt ge ook van die?

Heeft het ook uw consensie geraakt, dat we

een religie belijden, die, bijna als hoofdtrek in het Christelijk karakter, op nederigen zin, op bescheidenheid, op zachtheid van gemoed, en op ootmoedigheid aandringt, en dat nochtans die schoone zielstrekk zoo weinig in het Christelijk leven en onder Christenen uitkomt?

Kwaamt ge reeds zoover, dat ge ook uzelve hierin beschuldigt, en over uzelve verdrietig zijt geworden?

En kunt, moogt ge roemen, dat de ootmoedigheid u althans weer een begerlijk god werd, een kostelijk sieraad, waarnaar uws zieleverlangen uitgaat? Zijn ze er reeds geweest de oogeblikken, dat ge de ootmoedigheid weer gegrepen hebt, waar hoogmoedigheid u verlokken wilde? En kent ge zoodoende weer de zieleverving, dat ootmoedigheid werkelijk zoet smaakt, die ziel verrijkt en in veerkracht van karakter zeer verrijkt en dat vroeger opstuiven en fier op uzelve zijn, te boven gaat?

Met een stukje over de „lijdzzaamheid” trad ons blad, nu zeventien jaren geleden, in de wereld, en wat we toen schreven, herhalen we nog: Als er twee zijn, wien de scherpe van het staal door het vleesch gaat, de één een held op het slagveld, die dapper terugslaat, en de ander een kranke, die zonder bedwelmend te worden, een gevaarlijke operatie ondergaat, oefent dan die laatste, omdat hij niet terugslaat, maar zich gansch stille houdt, soms minder veerkracht?

Als Jezus, toen hij geschilden werd, niet weder-schold, en toen hij een slag op het aangezicht kreeg, zelfs de hand niet dreigend ophief, was dit toen uit zwakheid?

Is een martelaar, die, zonder zich te ver-weren, in den dood gaat, daarom een lafaard? Is zich laten gaan, en uitvaren, en kaakslag met kaakslag beantwoorden, en hoog in toon zijn, bewijs van kracht, en verraadt daarentegen de man die zich inhoudt, die zich bedwingt, die meester van zichzelf blijft, ommacht?

Maar immers, ge gevoelt aanstonds, dat juist het tegendeel waar is. Hoogmoedigheid is kracht van zelfbedwang missen, en alleen ootmoedigheid verraadt werkelijke kracht, kracht der ziel, kracht die niet uit u is, maar van God, de Fontein aller goeden, u toekomt.

Ootmoed is een der schoonste vruchten van de geestelijke praktijk uwer belijdenis.

„Ik geloof, alzo betuigt ge, in God Almachtig, den Schepper des hemels en der aarde,” maar, elieve, doet ge dat waarlijk? Geloof ge, dat Hij, dat eeuwige Wezen, uw God is, en dat gij niets dan een stofje aan de weegschaal, een druppel aan den emmer zijt, en dat ge u geen dierken zoo klein in vergelijking met uzelve kunt denken, of, zelf bij uw God vergeleken, zijt ge nog duizend- en tienduizendmaal nietiger en kleiner?

En is er dan reden, is er oorzaak, voor uw hoogheden? Of zijn ze allemaal in u, creatuur van dien hoogen God, niet eer kortweg belachelijk en zo?

Ge belijdt, dat die hooge God, bij het indenken van wiens hoogheid ge reeds duizelt, alle ding regeert en bestuurt, en dat als Simeon u scheldt, het God was, die tot Simeon zeide: Scheid David; — en zie, alsof er geen God in den hemel bestond, en op aarde alle ding beschikte, vliegt gij op, zoodra men u op de teenen trapt, en ge doet als de hond die bijt in den steen, en niet denkt aan de hand die dien steen wierp.

O, De geestelijke praktijk uwer belijdenis gaat zoo ver en zoo diep.

Ge belijdt toch ook: „In zonde ontvangen en geboren te zijn, in uw schuld verloren, tot alle goed onbekwaam, en in uw beste werken nog met zonde bevelikt en besmet,” — en zie, als het er nu op aankomt, slaat niet de tollenaar op de borst, om naar God om vergiffenis te roepen, maar spitst zich de tong tegen wie iets op u aanmerkt. Bitter meest, soms zelfs gijftig.

Uw belijdenis loopt voor God in het gebed. In het Onze Vader, uit, en daarom bidt ge elken dag: „Geef ons ons dagelijks brood en vergeef ons onze schulden, gelijk wij vergeven onzen schuldenaren,” en intusschen vergeeft ge uw schuldenaren niet, en mist dus het zegel van de verzoening van uw eigen schuld; en ge eet wel uw dagelijks brood, maar dat andere dagelijks brood, dat uw ziel in de verzoening door Christus' bloed moet vinden, weert ge van uw ziele af.

En niet maar een, die hierin schuldig staat, maar telkens als weer een broeder u zijn hart oprecht ontsluit, hoort ge ook bij hem diezelfde klachten.

En als het dan nog maar tot een klacht, een aanklacht van u zelve komt. Wie een gapende wonde heeft, en buiten kennis ligt, bloed dood. En alleen wie zijn wonde merkt, en het bloed stelpen wil, is te redden.

O, Als het de zake uws Gods geldt, en ge voor een zaaksgerechtigdheid pleit, wees dan dapper, en zie hoe uw Heiland, zie hoe zijn apostelen dan spreken met een hemelsche kracht, van deinen noch van wijken wetend.

Maar als het uw persoon, uw ik, uw naam, en niet den naam des Heeren geldt, betoon dan daarin uw geestelijke kracht, uw meerdere genadegave, den innerlijken rijkdom uwer ziele, niet dat ge het niet weet en er geen pijn van hebt, maar hierin, dat ge zonder een spier op uw gelaat te vertrekken, uw hand boven deze brandende kaars houdt, en alzo uw recht, uw ziele, uw Christelijk recht bewijst, om het kleed der ootmoedigheid voor Gods oog en der menschen oog te mogen dragen.

Want vergeet het niet, het kleed der ootmoedigheid is een gewaad der eere.

Het kleed waarin uw Heiland gezien is, en daarom alle aardse kleed der eere in waanlij te boven gaande.

Amsterdam, 30 Aug. 1895.

Ter gedachtenisse.

Al komen we achteraan in den stoet, toch treden ook wij toe bij het graf van onzen lieven broeder Ploos van Amstel, en spreke ook de Heeren een woord ter zijner gedachtenisse.

Onze broeder Ploos stond in een zeer klein dorpje, dat onder de gemeenten onzes lands nauwelijks meetelt, en toch was hij een man die aan gansch Nederland toebehoorde, en van wien men in alle streken onzes lands met liefde en ingenomenheid sprak.

Dit dankte hij ongetwijfeld ook aan zijn kloekke belijdenis, maar toch meer nog aan het Christelijk-populaire in zijn karakter en in heel zijn optreden.

Hij is heel het land doorgetrokken, en heeft in tal van plaatsen gesproken, en altijd was zijn woord, niet in hooger, maar in gemoedlijken zin, welsprekend.

Hij stelde geen kunstig ineengezette predikatie op, maar sprak ongekunsteld taal die hem uit het hart vloeide, een taal die om dat hij van het volk was en het volk in zijn nooden en zijn worstelingen kende, bij dat volk ingang vond.

Men moest naar hem luisteren. Hij boeide u in dien goeden zin, dat hij u bond met zijn woord en door dat woord u meenam.

Er gloeide in zijn woord liefde. Niet liefde in gemaakten of aangeprekenen zin, maar liefde voor zijn Heiland, liefde voor zijn God, en daarom, als uitloesel van die hoogste liefde, liefde voor Gods volk, liefde voor de menschen die hij voor zich zag, en liefde voor hun zielen.

Men dacht nooit: Is het nog niet uit? maar deinde steeds met innerlijke genieting mee op de golving van zijn gevoelen, met warmte uitgesproken, de consensie rakend, de eere van zijn God bedoelend woord.

De kracht van taal was zijn fort niet. Sober en kernachtig in zijn woord was hij evenmin. Maar er trilde iets van zijn eigen ziel, van zijn warm gemoed, van zijn eigen zielsworsteling voor zijn God in.

Dit gaf hem reeds op jonger jaren een mannelijke rijpheid; in den mannelijken leeftijd iets vaderlijks in toon en optreden; iets waar de vroeger vergrijzing van zijn hoofd toe bijdroeg.

Hij is niet oud geworden, onze lieve Ploos. Hij scheelde slechts één jaar in leeftijd met hem die dit schrijft. En toch was „Vader Ploos” bijna de staande term geworden, waarmee men hem in de onderlinge gesprekken inleidde.

Men ging allicht iets te ver, toen men hem een „provinciaal kerkvader” noemde. Een kerkvader is een scheppend, door God met heilig genie toegerust man, die nieuwe gangen voor de belijdenis der waarheid opent. En daarvan was in Ploos geen schijn zelfs aanwezig. Maar een vaderlijke verschijning op kerkelijke gebied, ja, dat was hij in zijn leven, dat is hij nog stervend door zijn woord aan de kerken en aan zijn landgenooten gebleven. Dat was hij voor Friesland niet alleen, maar ook voor Groningen en heel het Noorden, en wij in het midden des lands hebben hem niet anders gekend.

En toch, hoe zachmoedig en vaderlijk ook van aard en aanleg, diezelfde lieve Ploos, was een even onvervaard en dapper strijder, die, waar het de eere van God en zijn waarheid gold, geen mensch ontrug, geen ingebeelde hoogheden spaarde, en steeds vooraan in de gelederen stond, waar het den strijd gold voor de rechten en vrijheden van Christus' kerk.

Dan kon hij optreden als een Boiaerges, als een „zoon des donders,” als een held, die het desnoods alleen tegen allen opnam, en niet vroeg, of anderen soms knaapper en handiger waren, maar die wist, dat men het niet licht van hem won in liefde voor zijn Heere.

Zoo kon hij staan, omdat hij was zooals hij sprak, en sprak zooals hij was. Niet zelden zich blootgevend, maar altoos ernstig in zijn bedoelen, oprecht in zijn aanval, dapper door dien moed, waarvan de Schrift zegt: „De rechtvaardige is moedig als een leeuw.”

Zelfs mag gezegd, dat Ploos van Amstel in die dagen van harden, onafgebroken strijd, de schoonste periode zijns levens gekend heeft.

Sprak Spurgeon van trufel en waard, zoo stent ieder toe, dat de arbeid met de trufel, bij het stille weer opbouwen van de afgebrokkelde muren, minder met zijn vurigen aard strookte, dan het opgaan met Israël, als het uitrook uit zijn tenten.

Zoo was het met hem, zoo is het met ons allen. De arbeid, waartoe de Heere ons roept, in de jaren dat ons karakter zich vormt, leent ons een vasten plooi, dien we moeilijk weer uittreken.

Niet de kalme der vlietende wateren, maar de hooggaande zee was zijn element. Dan schitterde zijn oog, dan werd zijn kracht verduddeld, dan spatt'en er vonken uit zijn woord.

Slechts in één ding was hij ook bij het opbouwen een een van God gegeven kracht. Het was toen het op de vereeniging aanging met de broeders die zichzelven vroeger hadden vrijgemaakt.

Toen wist Ploos van geen bezwaren. Voor den gloed van zijn minnend hart smolten ze alle weg. En in breder en in enger kring is hij het toen geweest, die de broeders in hun gemoed verwonnen en tot eenheid uitgedreven heeft.

Zelfs bij zijn sterven was dit voelbaar. Men spreekt van A en B, maar bij het graf van onzen Ploos zoo A zich geschaamd hebben en B schaamrood zijn geworden, indien men op zijn graf niet werkelijk als één had beleiden en één had gevoeld.

En zoo is ook deze trouwe dienstkrant des Heeren weer van ons gegaan. Ingegaan, naar elks liefde getuigt, in de eeuwige vreugde. Hem zoekend, Hem bedoelend, aan Hem zich overgevend, dien hij als zijn God gemed, boven alle creatuur geëerd, en in al zijn arbeid gediend had.

Ook in ons hart laat hij een plaats van broederlijke verdelheid ledig, want onder de ouden in jaren waren er weinigen, in wier sympathie en hartelijke genegenheid we ons zoo vaak verkwikken en verblijden mochten.

En zoo roept de Heere onze God almeer de ouden uit ons midden weg, en wordt de last al zwaarder die op de jongeren wordt afgewenteld.

Voor ons ouden van jaren een roepstem, dat ook ons einde naderende is.

Voor de jongeren van jaren een stem der bemoeidiging, waar een man heenging die reeds in zijn jongere levensjaren zulk een kracht ter bekeering en ter waarschuwing voor de slapende kerken van zich deed uitgaan.

Leeken en Vakmannen.

I.

In de ruste der zomermaanden is binnen onzen kring de niet onbelangrijke vraag opgeworpen, of een Commissie van enquête, gelijk op *Seinpost* benoemd werd, al dan niet uit specialiteiten moest zijn aangesteld. Concreet genomen: of zulk een Commissie waar het juridisch onderwijs gold, al dan niet moest zijn aangesteld uit juristen.

De voorstellers der Commissie waren blijkbaar van oordeel, dat dit niet alzo zijn moest. Op de vergadering in *Seinpost* pleitte niemand voor een tegenovergesteld gevoelen. De vergadering zelve ging met de voorstellers mede.

Later echter zijn bedenkingen tegen dit gevoelen ingebracht, en vond het denkbeeld, om zulk een Commissie uit specialiteiten te stellen een ernstig pleitbezorger.

Dit nu noopt ons, deze uiterst belangrijke vraag ook onzerzijds onder de oogen te zien, overmits deze specialiteiten-questie telkens, op allerlei gebied, weer opdrukt, de geesten verwart, en het leven uit zijn natuurlijke voegen wrikt.

Natuurlijk blijven we daarbij geheel op neutraal terrein. Met het gedrag van *Seinpost* laat deze bespreking zich niet in.

Zelfs komt het ons voor, dat de verdere bespreking van de questie-Lohman in zake de Vrije Universiteit, juist wijl er een Commissie van onderzoek benoemd is, thans behoort te rusten.

Waar onder belijders van den Heere verschil van inzicht ontstaat, kan dit verzet ten plicht maken; maar steeds moet daarbij uitkomen, dat deze noodzakelijkheid ons leidt is, en dat we niets liever doen, dan ons weer in het stilzwijgen terugtrekken, zoodra de stand der questie dit veroorlooft.

Dit nu is hier het geval.

Het feit dat er zekere divergentie ontstaat was in de opvatting van het te geven onderwijs, is niet gesmeerd. Dit feit zal tot oplossing gebracht worden. Maar juist wijl het thans in de handen van aangewezen personen is overgegaan, kan, dunkt ons, de pers zich voorhands, en in afwachting van die oplossing terugtrekken.

Iets waar te meer aanleiding toe bestaat, daar elke Commissie van dien aard ook beproeven kan, en o. i. zelfs moet, om wat divergeerde, in het rechte spoor terug te leiden, en alzo de oorzaak zelve der bezorgdheid weg te nemen.

Hierin nu zou zulk een Commissie bemoeilijkt worden, indien het publiek debat voortging. Voor zulk een vrucht van haar arbeid is ontspanning der geesten en rustiger atmosfeer onmisbaar vereischte.

Geheel hierbuiten echter staat de questie waarover dit artikel handelt, de vraag namelijk, of geheel in het algemeen genomen, een Commissie als in Art. 11 bedoeld is, al dan niet uit specialiteiten moet zijn aangesteld.

Wij zouden dit een ramp achten.

Maar anderen zijn er, die nog steeds dit monopolie voor de specialiteiten opvorderen.

En daarom loont het de moeite, en is het van niet gering belang, dat deze gewichtige questie, geheel op zich zelf, onder de oogen worde gezien.

Men weet wat onder specialiteiten verstaan wordt.

Wie voor het specialiteiten-stelsel opkomt, gaat uit van de stelling, dat waar het geneeskundige vraagstukken geldt alleen artsen, waar het theologische punten raakt alleen dominees, waar letterkundige questies in het spel zijn, alleen doctoren in de letteren, en zoo ook waar het rechtsgeleerd onderwijs aan de orde komt, alleen rechtsgeleerden tot oordeelen bevoegd zijn.

Zooda's vroeger het stelsel gold, dat men alleen door mannen van zijn eigen stand in vierschaar kon geoordeeld worden, zoo ook houden de pleitbezorgers van het specialiteitenstelsel staande, dat alleen zij, die met ons tot denzelfden geleerden stand behooren, in staat en bevoegd zijn onderzoek te doen naar de wijze waarop we ons ambt waarnemen.

Specialiteiten de alleen tot onderzoek en oordeel gerechtigden, voor een ieder in zijn vak.

En dit privilege der specialiteiten als zulk een natuurlijk monopolie opgevat, dat er blaam kleef aan een iegelijk, die geen vakman, zich desniettemin tot het zitting nemen in zulk een Commissie vinden laat.

Ja, zoo diep zit dit gevoelen er in, dat men acht reeds met het uitspreken van zijn gevoelen gewonnen spel te hebben, en met een enkele, half spottende vraag, zijn tegenstander tot zwijgen te hebben gebracht.

Of liever nog, men acht zich op dit standpunt zoo sterk, dat men zelfs de mogelijkheid uitsluit, als kon een tegenovergesteld gevoelen in iemand met gezonde zinnen opkomen.

Wie een oogenblik anders handelende dacht niet na, handelende in overhaasting en vergiste zich, en het bloote opmerken van zijn vergissing, zal reeds genoeg en te over zijn, om hem aanstonds die vergissing te doen herstellen.

En toegestemd moet dan ook, dat dit specialiteiten-denkbild, bij den eersten oogopslag, zoo natuurlijk schijnt en zich zoo van zelf aanbeveelt, dat het zelfs vreemd zou zijn, indien het niet, bij elk voorkomend geval, dezen of genen in het gemoed greep.

Al is het dan ook, dat wij dit specialiteiten-stelsel gaan uitkleeden, toch kunnen we ons uitmendend voorstellen, dat het dezen of genen eken oogenblik zelfs in de consensie bond, en dat wie sprak, dit deed plichtshalve en uit oprechte overtuiging.

En nu ons oordeel over de questie.

Keuring van publieke vrouwen, zoo vermeet gij u te schrijven, is niet de beste wijze om de voortplanting van de syphilis te bestrijden!

„Ei zoo, wat spreekt gij, leel! gij, prediker van het Evangelie, gij, vrouw van deftigen huize zelfs, over dit medische vraagstuk mede!”

„Syphilis is een booze ziekte. Ook die ziekte te bestrijden is het ambt van ons, geneeskundigen. Aan ons als medici komt hier het onderzoek, aan ons als deskundigen, het oordeel toe.”

„Gij, leeken, weet er niets van. Maar zwijgt er dan ook over en houdt er u buiten. Wij, mannen van het vak, wij, ten deze de ge-roepen specialiteiten, zullen beslissen.”

Dit zeggen is geen fictie.

Zoo is er gesproken, en wordt er nog in medische kringen gesproken. Maar natuurlijk, de bestrijders der reglementering storen er zich niet aan en de medici verliezen.

Of ook: „Tegen vaccinatie!” roept ge. Ge richt er zelfs een bond tegen op. Ge getuigt, ge schrijft er tegen. Denk slechts aan Keuchenius voortgoen. Zelfs in het medische der questie verdiept ge u tot op zekere hoogte. Ge leest wat de één en ge leest wat de ander schrijft, en vormt u een oordeel. En ten leste komt heel een stapel verzoekschriften bij de Eerste Kamer in.

En ook hier weer komt het tot botsing tusschen de als leeken onmondig verklaarden, en de vakmannen uit den medischen kring.

Domme aanmatiging heet het in u, dat gij u vermeent over zulk een medisch vraagstuk een opinie te hebben, laat staan een oordeel te vellen. Zik, de heeren medici, hebben ook dit vraagstuk uitgemakt, en waar zij als specialiteiten spraken, hebt gij het hoofd te buigen.

U, als leeken in het vak, komt noch recht van onderzoek noch recht van oordeel toe. Een derde geval.

Een protest gaat van u uit tegen de onheilige vrucht van ons bedorven tooneel een protest zelfs tegen de sensueel-naturalistische allures van schilderkunst en literatuur, voor een deel ook tegen de addelingen der toonkunst.

En, hoor, „Schoenmaker, bij uw leest!” klinkt het wild geroep uit den kring der geërgerde kunstenaars u tegen. Uw pogen zelfs bespot men. Ge wordt gehoond en uitgelachen.

„Wat weet gij, plompe, aan kunstzin gespeende leek, van wat als eisch in de hoogere sferen der kunst zal gelden!”

„Daar zijn wij de mannen voor. Op dit erf komt ons het zeggenschap toe, en zoo dikwijls ge u vermeent nochtans ongeroepen mee te spreken, zullen we in oud-Romeinschen toon het: „Odi profanum vulgus et arceo”, d. i.: „Weg gij oningewijden!” u op den drempel van onzen heiligen kunsttempel, toeroepen.”

Zooda's aan sommige meer Heidendische dan Christelijke Universiteiten, de student elc burger die niet studeerde voor ploert schold, of de lieflijke namen van „Philistijn” en „Spiesburger” voor hem gereed hield, zoo ook trillen deze mannen der kunst van verontwaardiging, als een niet-kunstman het waagt over wat der kunst is een bescheiden woord mede te spreken.

Toch levert de historie nog ernstiger waarschuwing tegen heel deze pretentie van den vakman, tegen deze alleeneerschappij, deze despotie en dit monopolie, van de specialiteiten.

De arts wijst u als leeken terug, de mannen der kunst noemen zichzelf priesters en koorknopen.

Reeds die woordenkeus, reeds de keuze dezer namen, zegt u op welk terrein deze ongeestelijke aanmatiging der mannen van het vak het scherpt, het grievendst, het meest principieel uitkomt.

Leeken... dat heeft elke hiërarchie van de kinderen Gods gemaakt. Leeken heeft de hiërarchie van alle gadinge der verlost des Heeren gedoemd. Leeken zijn de geloovigen. En die leeken weten niets en kennen niets. In het misbruikte symbool van het schaap is hun blind-volgend wezen geteeld.

Dit het weet, is ook in Christus' kerk alleen de man van het vak, bij Rome de priester, en bij ons, in onze Protestantsche kerken, de dominee.

En geen wonder.

Immers, de dominee heeft gestudeerd, de dominee kent Hebreeuwsch en Grieksch, de dominee heeft allerlei diepzinnige boeken gelezen.

Of Jesaja echt is en Johannes echt is, hoe wou een leek daarover meespreken kunnen! De kerkelijke idioot die geen academie bezocht, geen letter Grieksch ooit las, noch weet hoe een Hebreeuwschen Bijbel goed voor zich te leggen!

En die leeken zouden oordeelen over hem, den geleerden man van het vak, over hem, die in de theologie specialiteit is!

Niet te dulden aanmatiging!

De man die op den kansel staat weet het, en die goede mannen en vrouwen, die onder den kansel zitten, hebben geen woord in te brengen.

Hij is er om hem in en voor te lichten, niet zij om hem aanmerkingen te maken.

En als er klacht rijst, ea er moet onderzoek en oordeel volgen, goed, laat dan een paar leeken er desnoods als „stomme onderlingen” bij zitten, maar dan moeten het dominees zijn, die over dominees zullen oordeelen.

Een iegelijk alleen aan zijn standgenooten onderworpen.

Het specialiteiten-monopolie, de despotie der vakmannen ook hier.

In Roomsche landen, en ook in Luther-sche kerken, is dit zelfs het kerkrechtelijk geijkte stelsel.

Daar hebben de leeken niets te zeggen. Daar zijn de onderlingen stomme bijlitters.

Alleen in de Gereformeerde kerken, is dank zij Calvijns energie en a Lasco's kloekheid, zoo stuitend clericalisme uitgebannen.

Op Gereformeerd erf spreekt ook de geloovige mede. Er zijn oogenblikken, waarin

een bou-
zeggen
dan al
daad de
knecht
En w
komen,
de domi
weer he
loovigen
ouderling
Maar
dien ban
De ge
gen voel
toen is
de specie
vok in
onder de
van Ch

Ger

Niet e
maar „D
Gereform
Van d
ging, vo
we niets
jammerd
min nade
„Geen
roepen,
de verlor
het Evat
tus, en
dat ge ze
Toch
geen oog
stond to
tegenwa
Heere Je
het Woo
Het is
u een be
ken, wa
zijn, ja, w
brand-er
Of wa
kent gij
het, zoo
En hoe z
bediening
er dat l
er niet te
Daaron
dacht, zo
zeggend.

Grif ge
hart zelf
al is het
neem ik
maar ne
heel uw
En zoo
het hart
tot de g
gemeente
en niet
het hart,<